

סטיירת-לחי בבית „דבר“

מקצועו, כשם שלא חיבב כל צעיר אחר או כל יודע-את-מקצועו אחר.

ההתפוצצות חלה לאחר שבראלי, מנהל בנק הפועלים ואביו של הסופר המדיני של דבר, שלח לדבר מכתב חריף, בעקבות קיצוץ שלוש שורות מבילוטין ידיעות של הבנק שנדפס בעיר תוך הנהלת הבנק קבע בראלי במכתבו, יודעת טוב יותר מן המערכת מה צריך להתפרסם ומה לא.

כדרך השיגרה, הגיע המכתב לידי מוזכר המערכת, והוא השיב עליו בחריפות לא פחותה, באמרו כי אינו מוכן לשאת סגנון כזה בפניות אל המערכת. העתק המכתב, שנשלח באופן שגרתי לעורך הראשי, חובב היחסים הטובים והקשרים המתאימים, גרם לתבערה.

נבל ז' — טינופת ז' — נבלה ז'

שורר, שמצא את המכתב על שולחנו בשעות הערב, התלקח. הוא פרץ לחדרו של גליקשטיין, שישב שקוע בעבודתו, שאל אותו בפנים סמוקים מועם כיצד העז לכתוב מכתב כזה.

כבר במשפט השני הגיע שורר לנקודת-הרתיחה, צעק לעיני שני חברים נוספים של המערכת, עורך-הלילה חגי אשד וה"סופר הכלכלי ברוך הדר: „אתה גס-רוח ז'“

גליקשטיין לא נשא בשלוה ביטויים מסוג זה. טפח באגרופו על השולחן, השיב: „אתה עצמך גס-רוח. אתי אין מדברים כך!“ אולם שורר לא נסה לשתוק. בן רגע התפתחו חילופי דברים בנוסח: „נבל ז'!“ „טינופת ז'!“

כאן לא התאפק העורך הראשי, הרים את ידו, מחץ בתנועה אחת את פניו של מוזכר המערכת שהחלו שותתים דם. גליקשטיין, מצידו, התאפק מלהשיב למכה כגמולו, הדף אותו מעל פניו בתנועה רבתי, שתקעה את אחוריו של שורר אל תוך דלת הזכוכית של ארון-ספרים, שהתנפצה מיד בצליל עדין.

נויפה עדינה למתקן

שמע הקולות והברקים, נזעקו חברי מערכת דבר לחור, הפרידו בין הניצים. הליל דאנציג, אחד מנאמניו החיידים של שורר בבית, שזכר לכינוי „קסטנר הקטן“ לאחר שהושפט בנימין הלחי קבע בפסק-דינו שדאנציג עשה בגטו קלויז' דבר המצוייני הסוציאליסטי לתפוצת הגולה. אמנם, השליחתו האחרונה, שבמסגרתה בילה שורר כמה משנות חייו היפות ביותר בפאריס עיר-האורות, נסתיימה בצרפת דרשו את חזרתו המיידית לישראל עוד לפני תום תקופת השליחות, לאחר שנוכחותו גרמה לכמה וכמה שעוריות מן הסוג שדבר אינו נוהג לפרסם.

שורר חזר, אפוא, לארץ, מלא מרץ-פעולה שלא נוצל עד תומו. לכן, אין פלא בכך: שצחת העובדות של הדר (קודם) ודבר (אחר-כך) הקפידו מאד לשמור על דיסטאנץ' מתאים אל העורך הראשי המכובד.

מאורע מסוים בקיבוץ גבעתי-ברנר, לאחר ששורר נשא הרצאה רעיונית בפני חברי המשק, העיד כי שורר אינו מסתפק ברוחניות גרידא. הגבת המשק העיניו היתה מהירה וברורה: שורר נאלץ להיפרד ממנו כפי שגפרד קודם לכן מפאריס.

עורך ארוך-ידיים

פשרות מבהידה

זאת לא עלתה עד כה על דעת אנשי דבר. חודע אגודת-העיתונאים, בו מיוצג דבר על-ידי יהודה גוטהלף וחיים גליקשטיין, היה עלול להעי' מיד את שורר למשפט חב"רים ולהוציאו משורות ה"אגודה — אחרת, שלדבר היה קשה לשאתה.

מברר נמיר

— נגד הרצון

על כן יצאו השליחים מבור הלים ודוחפים בדבר המלך אל מרכזי נמיר, המוזכר הכללי של ההסתדרות, ביקשו ממנו לקחת את הדבר על עצמו ולהיכנס לעובי-הקורה. היה ברור, כי קשה עד מאד יהיה לשכנע את מערכת דבר להוסיף ולהיכנס למרותו של העורך ארוך-הידיים. כמה ממשתתפי הברור העלו הצעה גיונית: לסלק את שורר מתפקידו הנוכחי, לשלוח אותו לשליחות הסתדרותית-חלוצית לאמריקה, למנות כעורך במקומו את הרצל ברגר, להרים מחדש את קרן דבר לכבוד הראוי לה.

אלא שלשליטי מפא"י קשה יהיה להגיע למסקנה כזאת: תמיד קיימת הסכנה שברגר נקייהכפיים יהיה עצמאי מדי, יחסית לשורר, ולא פחות מזה הם חוששים לשורר עצמו. סוף סוף, לעולם אין לדעת באיזו צורה מבישה עלולה להסי' תיים שליחות חדשה של שורר.

בטורים ארוכים כמה לקוי חוק הוצאת הדיבה בארץ, סלל בכך את דרכו של חושי להשתמש מבירור משפטי של מעשיו. תחת זאת קרא שורר לטרור פיסי נגד העולם הזה. היה לשורר, בעיני הממונים עליו, עוד יתרון חשוב: הוא לא התיימר מעולם להיות בעל מחשבה פוליטית עצמאית, אפילו בשטח הצר ביותר, נהג בכל עניין ברחשיבות לפי הכלל: וכל הדבר הקשה יביאון לפני משה (שרת).

מכתב גנוז של מתאבד

עבודתו, נהג שורר כקורפוראל סיפסי של צבא הצאר הרוסי, לפי כללי-הזהב: התרפס עד עפר לפני הממונים עליך ורדה עד חומה בכפופים לך. לתסביך החולני נוסף רגש נחיתות עמוק ומצדק, כי קרנו המקצועית עיתונאית של שורר לא היתה גבוהה ביותר בין חבריו למקצוע.

יותר מכל אישר דעה זאת הכשלון המכריע האחרון שלו — סדרת הרשימות על המסע לבריית-המועצות. לגבי כל עיתונאי, היה מסע כזה הזדמנות בלתי-חוזרת למסירת אינפורמציה בלעדית רבת-חשיבות ועניין לקוראיו. שורר הביא אתו המסע כמה עלים צהובים וחיוורים שאיש לא רצה לקרוא בהם לאחר שנתנסה בכך.

בידעו כי בכוח אישיותו עצמה לא יוכל להגיע לשום תפקיד אחראי בעיתונות החופשית שמהוץ לשורות הסגורות של המפלגה, אף לא להטיל את מרותו על עובדי העיתון בו הוא משמש עורך-משטעם, נהג שורר לרדות בגסות בכל הנתון לפיקודו, מופעל הדפוס עד לעיתונאי החתיק.

מכה שורר

— „דבר“ העומד —

הוא נהג לצעוק על פועלי הדפוס דברי ניבול-הפה שהיו ללא-ספק גורמים לשביתה מיידית אצל כל מעביד פרטי שהיה מעז להסתכן ביחס כזה אל פועליו.

כשנמצאה גופתו של משה פילצר, כתב דבר שהתאבד (העולם הזה 922), השתמש שורר בכל כוח השפעתו למנוע לא רק את פירסום תוכן המכתבים שהשאיר, אלא אפילו למנוע את מסירתם לידי האנשים שאליהם נועדו — בני משפחתו וחבריו לעבודה של המנוח. והיו דברים כגו — אחד המכתבים הכל משפט אירוני זה: „עתה יוכל סוף סוף שורר לבצע את הייעול שהוא משתוקק לו כל כך.“

בנק הפועלים אינו מרוצה

דברים הגיעו לידי כך, שפועלי דפוס דבר, הרגילים ליחסים דמוקראטיים, סירבו לא אחת לקבל הוראות מפי העורך הראשי, דרשו שבהכנת העיתון יספלו חברי מערכת אחרים, בעלי נפשות פחות מתוסבכות וידיעות יותר מבוססות. רגש נחיתות בנושמתו של הקורפורל הקטן, שלא יכול לעשות דבר, הלך והעמיק מיום ליום, הבשיל לפני שבועיים את פריהבאושים שלו. הסיבה הפורמאלית היתה פעוטה ביותר, והקרנב שנבחר היה מקרי בהחלט.

חיים גליקשטיין, לשעבר עורך לילה בהארץ ומוזכר מערכת זמנים, הוזמן לעבוד בדבר לפני יותר משנה כמוזכר המערכת. למן הרגע הראשון לא חיבב שורר את הצעיר היודע את

בכתבה זאת, נמנע העולם הזה ככל האפשר מלהיכנס לפרטי חיים אישיים, הצטמצם בהבהרת הצד הצבורי.

וראי „דבר“ נמנים עם האנשים המאושרים ביותר במדינה: מעיתונם למדים הם מדי בוקר מה תרודים החיים ומה יפה כל המתרחש. אולי היו מופתעים קצת יותר, אילו פירסם עיתונם גם משהו מן המתרחש בין כותלי המערכת עצמה, אולם אין כל סיכוי שיגונב אליהם שמץ דבר, כי דבר יודע הוא שדבר אינו נוהג להקדיש את טוריו לדברי-הבל סנסציוניים כמו סטירות-לחי וזוגיות מתנפצות. גיבור הדרמה שהתחוללה לפני שבועיים, בבנין המחודש הנורח בן ארבע-הקומות שברחוב שיינקין בתל-אביב, הוא איש בריא-בשר, בעל שיער מכסיף והולך, הנראה צעיר מ-60 שנותיו. חיים שורר (מתחרו עם צורר), האחראי העיקרי לעבודה שדבר ונסנציה הם דבר והיפוכו, נתמנה לתפקיד העורך הראשי של עיתון פועלי ארץ-ישראל לפני שנתיים. מאז נפטר מייסדו וְ עורכו הראשון, ברל כצנל' סוף, עמד דבר מיותם במשך עשר שנים, ללא עורך מבין דבר, עד שנמצאה בין שו' רות ההסתדרות אישיות בע' לתקומה שתוכל להמשיך את המטורה המפוארת, דבר יום ביומו.

מועמד ברגר

— אין לז' —

יובקש הדבר ויימצא. **סוף פתאומי לשליחות**

ברו הציוני והפועלי של שורר, לידי העיירה אובודוקבה במחוז פודול בי רוסיה הלבנה, היה ללא דו' פי: מארגנה של תנועת ה"נוער הציוני בקייסינוב נס'ציונה נבחר, מאוחר יותר, לתפקיד חשוב ואחראי — פירסום חוברת אודות משפט ארלוזורוב, הכוללת כמעט כל דבר-כזב אפשרי.

לאחר שהוכיח בצורה זאת כי הוא אדם המסוגל לשאת ברמה את דבר הפועל, זכה שורר לגמול ישוה לו: לא זאת בלבד שנמסר לו תפקיד אחראי במערכת הפועל-הצעיר, השבועון המסאיי המופיע עד היום מבלי שאיש ידע על כך, אלא שנבחר אף לנסוע חמש פעמים לשליחויות שנועדו להביא את דבר הציונות הסוציאליסטית לתפוצת הגולה.

שורר חזר, אפוא, לארץ, מלא מרץ-פעולה שלא נוצל עד תומו. לכן, אין פלא בכך: שצחת העובדות של הדר (קודם) ודבר (אחר-כך) הקפידו מאד לשמור על דיסטאנץ' מתאים אל העורך הראשי המכובד.

יורשו של ברל כצנלסון

אלה ממכריו של שורר היודעים את כל העובדות הללו דבר דבור על אופניו, היתה זו מכת-הזהמה כאשר מונה כעורך ראשי של אחד העיתונים החתיקים והמכובדים ביותר בישראל, לאחר כשלון מוחץ בעריכת העלון המפא"י הפנומי של שעת-הצהריים, הדר.

היה ידוע היטב שכתב דבר שוקק עיתונאים מוכשרים בהרבה, כמו דן פינס, אדם ישר מטבעו ששורר דחק אותו לקרן-זוית והותיר לו רק את עריכת העיתון המנוקד אחר, לא כמו ח"כ מפא"י הרצל ברגר, הפובליציסט המזוהר אך חסרה-מפקים. אף בעיני כמה משליטי המפלגה נראה דוקא שורר האיש המתאים להפוך את דבר לדבר-אחר. אלופי השחיתות והמעל, שהיו זקוקים להגנה עיתונאית מתאימה במקרה של חשיפת עובדות מהימיות על פועליו תיהם, ידעו כי לא ייתכן למצוא אדם מתאים יותר, תלוי יותר, לדבר כזה. בתפקידים עדינים כאלה, אי-אפשר היה לסמוך על עיתונאים מקצועיים נקייהכפיים וטהורי-עבר. כי אלה, אפילו הם חברי מפלגה נאמנים, אינם יכולים להתעלם מדבר אמת.

אין לך דבר העומד בפני הרצון, ושורר קיבל לידיו את העיתון, אמנם, לא טוב היה הדבר אשר עשה, אך לא היתה לכך חשיבות יתרה. העיקר הוא, ששורר הוכיח את עילותו בכל חיפוי וטישטוש, דאג להמעט ככל האפשר את חשיבותו של משפט קסטנר ואת אופי פעולותיהם של גזבר הסוכנות דוד בהרל, חברי נחלאות, מנהל דפוס מפא"י אלכסנדר („שורה“) פישמן ורבים אחרים. כשחשף העולם הזה את רקבון השלטון בחושיטסאן, התגייס להוכיח